

פרשת וישלח – קיום מצוות על ידי מי שאינם יהודים

קיום המצוות על ידי אברהם אבינו בתפיסת חז"ל	
1	2
<p><u>תוספתא קידושין פרק ה, כא</u></p> <p>וברכו המקום בזקנותו יותר מנערותו וכל כך למה מפני שעשה את התורה עד שלא באת שנאמר "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורותי" תורתו – לא נאמר, אלא "תורותי" – מלמד שנתגלו לו טעמי תורה ודקדוקיה.</p>	<p><u>תלמוד בבלי יומא כח ע"ב</u></p> <p>אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקלי וגוי. אמר ליה רב שימי בר חייא לרב: ואימא שבע מצות! הא איכא נמי מילה. ואימא שבע מצות ומילה! אמר ליה: אם כן מצותי ותורת למה לי? אמר רבא ואיתימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורתו – אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה.</p>
הסבר הרמב"ן לתפיסת חז"ל: "שמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה"	
3	
<p><u>רמב"ן בראשית פרק כו, ה</u></p> <p>וישמור משמרתי – לשון רש"י בקולי, כשנסיתי אותו. משמרתי - גזירות להרחקה כגון שניות לעריות שבות לשבת. מצותי – מצות שאלו לא נכתבו דין הוא שיכתבו כגון גזל ושפיכות דמים. חקותי – דברים שיצר הרע ועובדי גילולים משיבין עליהם כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז שאין טעם בדבר אלא המלך גזר חקו על עבדיו. ותורתו – להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני. ואם כן יהיה כל זה בנוי על דעת שהיה אברהם מקיים ומשמר את התורה עד שלא נתנה, וכך אמרו (ב"ר צד ג) בפסוק ויתן להם יוסף עגלות (להלן מה כא), שפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה שהיה עוסק בתורה כשם שהיו אבותיו, ועד עכשו לא נתנה תורה, והרי כתוב וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורותי. ושם אמרו שהיה משמר אפילו דקדוקי תורה והיה מלמד לבניו וכו'.</p> <p>ויש לשאול, אם כן איך הקים יעקב מצבה (להלן כח יח) ונשא שתי אחיות, וכדעת רבותינו (ב"ר עד יא) ארבע, ועמרם נשא דודתו (שמות ו כ), ומשה רבינו הקים שתיים עשרה מצבה (שם כד ד), והאיך אפשר שיהיו נוהגים היתר בתורה במה שאסר אברהם אביהם על עצמו וקבע לו השם שכר על הדבר, והוא יצוה את בניו ואת אחריו ללכת בדרכיו. ...</p> <p>ואולי נאמר, משמרתי – שניות לעריות של בני נח, ומצותי – גזל ושפיכות דמים, חקותי – אבר מן החי וכלאים של הרבעת בהמה והרכבת אילן, ותורותי – דינין ואסורי עבודה זרה, שאלו כולן נצטוו בהן בני נח, והוא השומר והעושה רצון בוראו ומשמר אפילו דקדוקין וחומרות במצות שלהן ...</p> <p>והנראה אלי מדעת רבותינו שלמד אברהם אבינו התורה כלה ברוח הקדש ועסק בה ובטעמי מצותיה וסודותיה, ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, ושמירתו אותה היה בארץ בלבד, ויעקב בחוצה לארץ נשא האחיות, וכן עמרם, כי המצות משפט אלהי הארץ הן, אף על פי שהוזהרנו בחובת הגוף בכל מקום (קדושין לו ב). וכבר רמזו רבותינו הסוד הזה (בספרי דברים פסקא מג), ואני אעירך בו בעזרת השם ... ועל דרך הפשט נאמר שיהא משמרתי – אמונת האלהות שהאמין בשם המיוחד ושמר משמרת זו בלבד, וחלק בה על עובדי העבודה זרה, וקרא בשם ה' להשיב רבים לעבודתו ...</p>	
פירוש המשנה לרמב"ם: יש משמעות לקיום המצוות של הגויים	
4	5
<p><u>משנה תרומות ג, ט</u></p> <p>הנכרי והכותי תרומתן תרומה ומעשרותן מעשר והקדישן הקדש. ר' יהודה אומר אין לנכרי כרם רבעי וחכמים אומרים יש לו. ...</p>	<p><u>פירוש המשנה לרמב"ם</u></p> <p>אע"פ שאין הגויים חייבין במצות, אם קיימו מהם משהו מקבלים עליהן מקצת שכר. וזה מן הכללים אצלנו. והואיל ומקבלים עליהם שכר, מעשיהם בהם קיימים כמו שאתה רואה.</p>

שיטת הרמב"ם במשנה תורה לגבי קיום מצוות על ידי גויים	
6	9
<p><u>הלכות מלכים, י, ט-י</u></p> <p>המילה נצטוה בה אברהם וזרעו בלבד, שנאמר אתה וזרעך אחרריך, יצא זרעו של ישמעאל ... ויצא עשו ... מכלל שהוא לבדו זרעו של אברהם המחזיק בדתו ובדרכו הישרה, והם המחוייבין במילה. אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק חייבין במילה, והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני, ואין נהרגין עליה.</p>	<p><u>הלכות איסורי ביאה, יד, ז-ח</u></p> <p>איזה הוא גר תושב? זה גוי שקיבל עליו שלא יעבוד עבודה זרה, עם שאר המצוות שנצטוו בני נוח, ולא מל ולא טבל — הרי זה מקבלין אותו, והרי הוא מחסידי אומות העולם... ולמה נקרא שמו תושב? לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל, כמו שביארנו בהלכות עבודה זרה. ואין מקבלין גר תושב, אלא בזמן שהיובל נהג; אבל בזמן הזה, אפילו קיבל כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד — אין מקבלין אותו.</p>
7	10
<p><u>הלכות מילה, ג, ז</u></p> <p>גוי שצריך לחתוך עורלתו מפני מכה, או שחין שנולד בה — אסור לישראל לחתוך לו אותה: שהגויים — לא מעלין אותן מידי מיתה, ולא מורידין אותן אליה, ואף על פי שנעשית מצוה ברפואה זו, שהרי לא נתכוון למצוה. לפיכך אם נתכוון הגוי למילה, מותר לישראל למול אותו.</p>	<p><u>הלכות שמיטה ויובל, יג, יג</u></p> <p>ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו הא-לוהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם — הרי זה נתקדש קודש קודשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים; ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו, כמו שזיכה לכוהנים וללויים.</p>
8	11
<p><u>רמב"ם, תשובה לחכמי צור</u></p> <p>מותר לישראל למול הגוי, אם רוצה הגוי לכרות הערלה ולהסירה, לפי שכל מצוה שהגוי עושה, נותנין לו עליה שכר, אבל אינו כמי שהוא מצווה ועושה, ובלבד שיעשנה, כשהוא מודה בנבואת משה רבינו, המצווה זאת מפי א-להים יתעלה, ומאמין בזה, ולא שיעשנה (לסבה) אחרת או על פי דעה שראה לעצמו ... ואין הפרש בזה בין ישמעאלי לנוצרי. ובכל עת שיבוא אלינו, שנמול אותו לשם מילה, מותר לנו למולו, אף על פי שהוא נשאר בגיותו.</p>	<p><u>הלכות מלכים, ח, ז</u></p> <p>כל המקבל שבע מצוות, ונזהר לעשותן — הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא: והוא שיקבל אותן ויעשה אותן, מפני שציווה בהן הקדוש ברוך הוא בתורה, והודיענו על ידי משה רבנו, שבני נוח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת — אין זה גר תושב, ואינו מחסידי אומות העולם אלא מחכמיהם.</p>
12	13
<p><u>הלכות מלכים, י, יא-יג</u></p> <p>גוי שעסק בתורה, חייב מיתה; לא יעסוק אלא בשבע מצוות שלהן בלבד. וכן גוי ששבת — אפילו ביום מימות החול — אם עשה אותו לעצמו כמו שבת, חייב מיתה; ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו.</p> <p>כללו של דבר: אין מניחין אותן לחדש דת, ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע. ואם</p>	<p><u>תשובות לחכמי צור</u></p> <p>שאלה: אם מאמר ר' יוחנן, "גוי שעסק בתורה חייב מיתה", הוא הלכה, ואם חייב כל בר ישראל להימנע לבלתי למד דבר, חוץ משבע מצוות והמסתעף מהם, או לא?</p> <p>תשובה: היא הלכה בלא ספק: ואם תהיה יד ישראל תקיפה עליהם, יימנע מתלמוד תורה עד שיתגייר. אבל אינו נהרג אם עסק בתורה, כי אמר "חייב מיתה" ולא אמר "נהרג", כמו שאמרו "על שבע מצוות בן נח נהרג". ומותר ללמד המצוות לנוצרים ולמושכס אל הדת, ואין מותר דבר מזה לישמעאלים. לפי שכבר ידעתם אמונתם שתורה זו אינה מן השמים, וכאשר ילמדום דבר מכתוביה</p>

עסק בתורה, או שבת, או חידוש דבר – מכין אותו ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה; אבל אינו נהרג.

בן נוח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה, כדי לקבל שכר – אין מונעין אותו לעשות אותה כהלכתה. ואם הביא עולה, מקבלין ממנו. נתן צדקה, מקבלין ממנו ...

שימצאוהו סותר למה שבדו מליבם, לפי מה שאירע אצלם מבלבול הידיעות וערבוב העניינים – לא יהיה זה ראייה אצלם על הפסד מה שבידיהם, אלא יפרשוהו לפי הקדמותיהם הנפסדות, ויתחילו להשיב עלינו בו לפי טענתם, ויטעו כל פתי ומי שאין לו תבונה, ויהיה זה מכשול לישראל האסורים ביניהם בעוונותם. אבל הערלים [=הנוצרים], הם יאמינו בנוסח התורה שהוא זה בעינו, אלא שיגלו פנים בביאור נפסד, ויפרשוהו בפרושים המפורסמים להם, ואם יודיעום הפירוש הנכון – אפשר שיחזרו בהם. ואם לא יחזרו, כאשר נרצית חזרתם – לא יתחדש לנו מזה מכשול – ולא ימצאו בכתביהם חילוף מה שבכתבינו.

14

חידושי חתם סופר, חולין לג ע"א
ועיין רמב"ם פ' יוד ממלכים ה' ט' וה' יוד שנראה שמחלק בין עכו"ם לבן נח שאותו קיבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה וזה מותר לשבות ולקיים המצות שירצה ומזה מקבלים קרבנות ומלמדים לו תורה ומקבלים ממנו צדקה ...

15

רמב"ם, הלכות עבודת כוכבים, א
בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדולה, ונבערה עצת חכמי אותו הדור; ואנוש עצמו, מן הטועים. וזו הייתה טעותם: אמרו הואיל והאל ברא כוכבים אלו וגלגלים אלו להנהיג את העולם, ונתנם במרום, וחלק להם כבוד, והם שמשים המשמשים לפניו – ראויים הם לשבחם ולפארם, ולחלוק להם כבוד. ... וזה, היה עיקר עבודה זרה. ... וכיון שארכו הימים, נשתקע השם הנכבד והנורא מפי כל היקום ומדעתם, ולא הכירוהו ... ועל דרך זו, היה העולם מתגלגל והולך, עד שנולד עמודו של עולם, שהוא אברהם אבינו עליו השלום. כיון שנגמל איתן זה, התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן, ולחשוב ביום ובלילה, והיה תמיה: היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד, ולא יהיה לו מנהיג; ומי יסבב אותו, לפי שאי אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו לא מלמד ולא מודיע דבר, אלא מושקע באור כשדים בין עובדי עבודה זרה הטיפשים ... וכיון שהיו העם מתקבצין לו ושואלין לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד לפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם. ושתל בליבם העיקר הגדול הזה, וחיבר בו ספרים. והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומחזיר; ויצחק הודיעו ליעקוב ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיר כל הנלווים אליו. ויעקוב אבינו לימד בניו כולם, והבדיל לוי ומינהו ראש, והושיבו בישיבה ללמד דרך ה', ולשמור מצוות אברהם; וציווה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה, כדי שלא ישתכח הלימוד. והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקוב ובנלווים עליהם, ונעשת בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצריים, וחזרו ללמוד מעשיהם ולעבוד עבודה זרה כמותן ... וכמעט קט היה, והעיקר ששתל אברהם נעקר; וחזרין בני יעקוב לטעות העמים, ותעייתם. ומאהבת ה' אותנו, ומשומרו את השבועה לאברהם אבינו, עשה משה רבנו ורבן של כל הנביאים, ושלחו. כיון שנתנבא משה רבנו, ובחר ה' בישראל לנחלה, הכתירן במצוות והודיעם דרך עבודתו, ומה יהיה משפט עבודה זרה וכל הטועים אחריה.